

EVROPSKA KOMISIJA
GENERALNI DIREKTORAT ZA IZOBRAŽEVANJE, MLADINO, ŠPORT IN KULTURO

Kultura in ustvarjalnost

Evropske prestolnice kulture

od leta 2020 do leta 2033

Vodnik za mesta, ki nameravajo kandidirati

Uvod

V tem vodniku so pojasnjena postopek in merila za aktivnost evropske prestolnice kulture (v nadaljnjem besedilu: EPK) od leta 2020 do leta 2033. Namenjen je mestom, ki nameravajo kandidirati, in za pripravo njihove kandidature.

Skupaj s tem vodnikom je treba prebrati še dva dokumenta.

Sklep

Prvi je "sklep". Ta je uradna, pravna podlaga za aktivnost EPK. Čeprav je napisan kot pravni dokument, je lahko razumljiv in na voljo v vseh uradnih jezikih Evropske unije (EU).

Najdete ga lahko na spletnem naslovu:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014D0445>

Sklep so aprila 2014 sprejeli Evropski parlament in vse države članice EU (pod vodstvom njihovih ministrstev, pristojnih za kulturo).

Sklep zagotavlja podlago za aktivnost: cilje, merila za izbor in postopke izbora, imenovanja, spremljanja in ocenjevanja. Določa, kako se oblikuje svet neodvisnih strokovnjakov za izbor in spremljanje.

Vprašalnik za izbor

Drugi dokument je seznam vprašanj, na katera morajo v fazi izbora odgovoriti vsi vlagatelji. Vprašanja temeljijo na sklepu in ga razdelijo na bolj praktična področja. Mesta, ki kandidirajo, izpolnijo ta vprašalnik v svojih dokumentaciji o kandidaturi.

Vprašalnik je na voljo na spletni strani Evropske komisije v poglavju "Evropska prestolnica kulture":

http://ec.europa.eu/culture/tools/actions/capitals-culture_en.htm

Ta vodnik uporablja ta dva dokumenta. Sklep je zavezujoč; ta vodnik pa je le pojasnjevalen in ni zavezujoč.

Evropske prestolnice kulture

Do leta 2020 bo 60 mest nosilo naziv evropska prestolnica kulture. (Do leta 2001 je bil naziv evropsko mesto kulture). Pogosto se imenuje vodilna kulturna pobuda Evropske unije.

Aktivnost EPK se je zelo razvila od začetnih let, ko je bila predvsem praznovanje umetnosti v mestu. Od 1980-ih je ozaveščenost o vlogi kulture v življenju mest stalno rastle: o njenem prispevku k blaginji državljanov in razcvetu mesta ter njenem potencialu za umestitev mesta na mednarodni zemljevid. Številna mesta, ki so nosila naziv EPK, niso imela le uspešnega leta, temveč so imela koristi tudi od trajne zapuščine.

Vsako mesto, ki razmišlja o kandidaturi ali, ki bo dejansko kandidiralo, bo imelo svoje lokalne cilje v skladu s svojimi okoliščinami in prednostnimi nalogami. Vendar je to *evropska* nagrada s standardnimi merili in cilji, opredeljenimi na ravni EU. Uspešna mesta združujejo svoje lokalne cilje s tem evropskim (in pogosto mednarodnim) vidikom.

Prejšnje EPK poročajo o zapuščini, ki temelji na:

- EPK delovanju kot katalizator za postopne spremembe v razvoju mesta ali na območju mesta;
- merljivem povečanju samozavesti državljanov in ponosa v mestu;
- povečanem vključevanju v kulturno ponudbo mesta, zlasti občinstva, za katerega je manj verjetno, da jo bo obiskalo ali v njej sodelovalo;
- razvoju novih kulturnih ponudb, novih znanj in spretnosti, novih priložnosti ter novih evropskih in mednarodnih povezav za umetnike in kulturne organizacije;
- večjem evropskem in mednarodnem razumevanju in prepoznavnosti ter povečanem turizmu in ugledu.

Cilji aktivnosti EPK so določeni v sklepu. Mesta, ki razmišljajo o kandidaturi, morajo sklep skrbno preučiti.

Tehtanje dobrih in slabih strani kandidiranja

Gostitev evropske prestolnice kulture je nedvomno edinstvena priložnost za mesto, ki lahko prinese pozitivne kulturne, družbene in gospodarske učinke.

Vendar je to za mesto lahko tudi tvegana zadeva. Prepogosto mesta ne izkoristijo vseh prednosti naziva ali celo huje, dobijo slab sloves, saj se srečujejo z izzivi, na katere niso dobro pripravljena: težave pri upravljanju in oblikovanju skupin, neupravičeni politični posegi pri izvajanju leta, slaba povezava med strategijo razvoja kulture v mestu in njegovim letom EPK ter nezadostno razmišljanje o zapuščini, nezadostno dolgoročno načrtovanje, odsotnost jasnih ciljev ali mejnikov, pomanjkanje postopka sprotnega spremljanja, pomanjkanje internih izkušenj ob izvedbi celoletnega kulturnega dogodka, težave pri oblikovanju projekta na evropski/mednarodni ravni itd.

Zato je bistvenega pomena, da mesto preuči naslednja vprašanja, še preden se odloči za prijavo za naziv EPK, ki vključuje znatne javne naložbe:

- Ali smo kot mesto – ali bomo do leta naziva EPK – sposobni gostiti celoletni dogodek v obsegu in na ravni evropske prestolnice kulture, z več sto vrhunskimi kulturnimi dogodki skozi vse leto? Ali imamo – ali bomo do leta EPK imeli – fizično infrastrukturo (kraje kulturne dediščine, nastanitvene zmogljivosti in prometne povezave)? Ali imamo – ali bomo do leta EPK imeli – "človeško infrastrukturo", ki je potrebna za gostitev EPK (aktivni in dobro povezani kulturni sektor, v katerem so skupaj javne institucije in nevladne organizacije, službe mestnega sveta, ki so pripravljene pomagati, terenske mestne službe za obiskovalce, ki imajo ustrezna znanja in spretnosti, programi za krepitev zmogljivosti itd.)? Ali imamo ali bomo imeli strategijo za razvoj potrebnih mednarodnih povezav? Ali imamo potrebno interno strokovno znanje za izvajanje projekta od njegovega zgodnjega razvoja do priprave, izvajanja in ocenjevanja? Če ni internega strokovnega znanja in ga je treba dopolniti z zunanjim strokovnim znanjem in svetovanjem, kako bomo zagotovili, da bo projekt ostal pristen in bo ostal v lasti mesta samega, njegovih prebivalcev

in različnih zainteresiranih strani, ter da vizija EPK odraža želje številnih in ne le nekaterih?

- Ali smo kot mesto pripravljeni iti preko "običajnega" na področju kulture? Ali smo pripravljeni raziskati nove načine podpiranja kulture, medsebojnega delovanja z zainteresiranimi udeleženci na področju kulture in drugimi področji mestnega življenja, spodbujati udejstvovanje občinstva v naših različnih soseskah? Ali si lahko privoščimo, da povečamo naše naložbe v kulturo za projekt EPK in ohranimo prizadevanja tudi po letu naziva, da bi zagotovili neprekinjenost in ohranili zapuščino?
- Ali smo se kot mesto pripravljeni odpreti Evropi? Ali smo se pripravljeni vključiti v dialog z ostalo Evropo in svetom ter razmisliti o prispevku, ki bi ga radi prispevali k projektu evropskega povezovanja? Ali smo kot mesto pripravljeni za nadaljnje raziskovanje številnih različnih kulturnih izrazov, vključno s tistimi, ki prihajajo iz migrantskih skupnosti, ki so prisotne na našem ozemlju in izpostavljajo naše prebivalstvo bogastvu in raznolikosti kulturnih izrazov iz tujine?

Če na vsa zgornja vprašanja niste odgovorili z "da", vaše mesto ni pripravljeno za kandidaturo za naziv EPK in gostitev tega naziva.

Glosar

Sklep	Uradna pravna podlaga aktivnosti EPK. O njej sta se aprila 2014 dogovorila Evropski parlament in Svet Evropske unije (vlade vseh držav članic EU). Ureja aktivnost EPK.
Svet	Neodvisni strokovnjaki, ki ocenjujejo kandidate, pripravijo priporočila za ožji izbor in končno izbiro ter spremljajo EPK v obdobju spremljanja.
Poziv	Uradni poziv za prijave, ki jo izda organ, pristojen za organizacijo (npr. ministrstvo za kulturo). Določa merila za izbor in postopek izbora ter vsebuje vprašalnik za izbor za mesta kandidate.
Poslovník	Uradni dokument, ki ga izda organ, pristojen za organizacijo. Določa pravila razpisa, sestavo in delovanje sveta ter podrobnosti v zvezi s sestanki za predizbor in končnih izbor.
Dokumentacija o kandidaturi	Dokumentacija, ki jo mesto kandidat predloži kot odziv na razpis in v kateri so določeni njegovi cilji, program itd.
Predizbor	Prva faza izbora, ki vodi do priporočila sveta o seznamu ožjega izbora mest kandidatov.
Končni izbor	Druga faza izbora: število mest kandidatov, uvrščenih v ožji izbor, se zmanjša na enega kandidata, ki ga priporoči svet.
Imenovanje	Pravni korak: ustrezní nacionalni organ uradno imenuje priporočeno mesto kandidata za EPK. Mesto kandidat lahko sedaj sebe imenuje evropska prestolnica kulture.
Spremljanje	Štiri leta po podelitvi naziva, ko svet svetuje EPK.
Nagrada Melina Mercouri	Nagrada Evropske komisije EPK. Podeljena je v zvezi z imenovanjem. Plačilo nagrade je

pogojno in na priporočilo sveta ob koncu faze spremljanja.

Javni razpis

Vsako tretje leto je EPK iz države EFTA/EGP, države kandidatke ali potencialne kandidatke za članstvo v EU. Uporablja enaka merila z nekaj upravnimi razlikami (razpis in poslovnik, ki ju izda Evropska komisija in imenovanje, ki ga podeli Evropska komisija).

Ali razmišljate o kandidaturi?

Sklep določa uradni postopek, ki vodi do izbora. Začne se z razpisom za zbiranje prijav, ki ga objavi pristojni nacionalni organ. To je običajno ministrstvo, pristojno za kulturo, vendar lahko včasih ministrstvo prenese upravljanje na drugo organizacijo.

Kdaj začeti?

Uradni razpis je objavljen približno 6 let pred letom naziva. Določa rok za oddajo kandidatur, ki je najmanj deset mesecev.

Izkušnje kažejo, da je večina uspešnih EPK začela svoje priprave 2–3 leta pred razpisom.

Sklep navaja seznam rotacije držav članic, zato je na voljo veliko informacij o tem, kdaj bo vaša država gostiteljica tega naziva.

Zakaj začeti tako zgodaj? EPK je kompleksna aktivnost. Je tudi tekmovanje. Nekaj razlogov za dolgo razvojno obdobje:

- Merila zahtevajo, da mesto vzpostavi kulturno strategijo, ki je povezana z razvojno strategijo mesta. Za pripravo in začetek izvajanja takšnih strategij je potreben čas.
- Merila zahtevajo obsežno sodelovanje z meščani mesta: mnogi kandidati vključijo šole, univerze, mladinske klube, organizacije civilne družbe itd. ter izvajalce s področja kulture ("od spodaj navzgor" in "od zgoraj navzdol").
- Vključen mora biti zasebni sektor, tako v kulturnih in ustvarjalnih dejavnostih kot tudi v širšem poslovnem sektorju.
- Merila zahtevajo potrebne navezave in povezave z evropskimi in mednarodnimi umetniškimi in kulturnimi izvajalci ter omrežji itd.
- Kandidati se učijo od drugih EPK.
- Treba je zaposliti skupino, ki pripravi kandidaturo.
- Ustvariti je treba zagon v mestu.

- Za vse projekte kulturne infrastrukture (in druge projekte), ki naj bodo pripravljene do leta EPK, je potrebno pripravljeno obdobje.

V tej začetni fazi si morajo mesta zastaviti vprašanja:

- Kakšni so njihovi lastni cilji? Kakšna je njihova vizija prihodnosti mesta in vloga kulture v tej viziji?
- Kako ju je mogoče povezati z merili EPK?
- Zakaj želijo prejeti naziv EPK? Kako mesta načrtujejo, da njihova EPK zapusti svoj odtis v zgodovini EPK in ga prenese na nova neznana ozemlja?
- Ali obstaja trajnostna medstrankarska politična podpora? Izkušnje so pokazale, da lahko pride do spremembe političnega vodstva v mestu med začetkom oddaje kandidature in morebitnim letom EPK.

Kdo lahko kandidira in ključni začetni dejavniki, ki jih je treba upoštevati

Velikost mesta ni dejavnik. Mesta z več kot 1 milijonom prebivalcev in mesta z manj kot 100.000 prebivalci so bila EPK. Vendar pa so dejavniki človeška in finančna zmogljivosti mesta ter njegova zmogljivost v smislu fizične infrastrukture in kritične kulturne mase.

Mesta lahko vključijo svoja okoliška območja (tj. sosednja mesta ali regije). To se je na primer zgodilo leta 2007, ko je Luksemburg vključil nadnacionalni Grande Région; leta 2010, ko je Essen vodil Porurje; leta 2012, ko je Maribor vključil 5 drugih mest v vzhodni Sloveniji; leta 2013, ko je Marseilles-Provence vključilo 90 % departmaja Bouches-du-Rhône ali leta 2015, ko je Mons intenzivno sodeloval s sosednjim območjem Hainaut. Vendar mora biti eno mesto vodilno mesto zaradi odgovornosti in pristojnosti. Uradni ponudnik je vodilno mesto.

V prihodnost usmerjen program. Mesto ne prejme naziva na podlagi njegove kulturne dediščine ali zaradi svoje trenutne živahne kulturne ponudbe. Ti sta lahko podlaga za kandidaturo, nista pa kandidatura. (EPK ni variacija znaka Unesca ali evropske dediščine).

Mestu se naziv podeli na podlagi njegovega prihodnjega programa za leto EPK, ki je določen v njegovi dokumentaciji o kandidaturi.

Ni običajna dejavnost. Nekateri kandidati so oddali candidature pripravljene tako, da so združili svoje obstoječe kulturne dejavnosti pod geslom "EPK". Niso bili uspešni. Naziv EPK se podeli na podlagi *posebnega programa, ki presega običajno kulturno dejavnost mesta.*

Za vaš program ni standardne šablone. Vsako mesto je edinstveno. Program odraža njegove potrebe in cilje, hkrati pa izpolnjuje uradna merila EPK.

Ni projekt zaradi turizma. Eden od ciljev programa je povečati mednarodno prepoznavnost mesta preko kulture. V večini EPK se je turizem povečal; ta je dejavnik uspeha v številnih EPK. Vendar pa je glavni poudarek programa EPK na državljanih, zlasti tistih iz mesta, ter na njihovi povezavi s kulturo in Evropo.

Ni zahteve po obsežnem številu dogodkov in projektov. Vaš program mora ustrezati vašim ciljem in financiranju. Ne zahtevajte preveč od vašega vodstva ali vaših meščanov.

Evropski (mednarodni) program. To je evropski projekt. Programi morajo izpostaviti skupne značilnosti in raznolikost kultur v Evropi. Celotna vizija dogodka mora biti evropska in program mora biti privlačen na evropski in mednarodni ravni.

Te je kulturni projekt. Številne EPK imajo pomembne gospodarske ali družbene koristi od naziva EPK: mestna infrastruktura, fizična prenova, vhodne naložbe, večji ponos v mestu itd. To so pozitivne stranske koristi, ki kažejo, kako lahko kulturni učinki sami presežejo kulturo. V svojem bistvu je EPK kulturni projekt, namenjen državljanom, umetnikom in izvajalcem s področja kulture, ter tistim, ki svoje ustvarjalnost uporabljajo v številnih družbenih sektorjih.

Mesto si lahko postavi izzive. EPK je priložnost za odprto in kritično raziskavo zgodovine mesta, tudi njene temnejše plati. Na primer Donostia San Sebastian 2016 se je na primer osredotočil na koncept soobstoja, ki poizkuša odpraviti nekdanje konflikte med skupnostmi. Riga 2014 je obravnavala vprašanja nemške in sovjetske okupacije. Linz 2009 je obravnaval svojo povezavo z obdobjem nacizma. Liverpool 2008 je raziskal svojo vlogo v trgovini s sužnji.

To je dolgoročna zaveza. Priprava, razvoj in obdobje izvajanja zahtevajo šest do sedem let trajnih, neprekinjenih prizadevanj. Zapuščina živi naprej; številne EPK imajo desetletja kasneje še vedno koristi od svojega leta. Druge, manj uspešna, se morajo spoprijemati z negativnimi posledicami neizpolnjevanja pričakovanj. Naziv EPK prinaša znatne koristi tistim mestom, ki so pripravljena spoštovati zavezo.

Kako začeti? Za začetek je dobro obiskati druge sedanje EPK, prebrati njihovo dokumentacijo o kandidaturi (večina jo objavi na svoji spletni strani) in jih opazovati pri aktivnosti. Vsako leto sta dve EPK in 8 že imenovanih mest, ki so v obdobju priprave – izbira je bogata.

Razumevanje meril

Sklep določa šest kategorij meril, uporabljenih v izbirnem postopku. Priporočilo sveta temelji na celoviti presoji, ki upošteva šest kategorij, saj so izkušnje pokazale, da je za zagotovitev uspešne EPK potrebnih vseh šest kategorij.

Mesta jih morajo razumeti kot uporabno orodje, ne samo za skrbno pripravo na kandidaturo za naziv, temveč tudi pri načrtovanju leta naziva. Priporočila so v pomoč mestom, da bi čim bolj izkoristila svojo kandidaturo in da bi – ne glede na izid razpisa – iz izkušenj pridobila znanje in korist. Ker je na vsakem razpisu imenovano samo eno mesto, je bistveno, da vsa mesta, ki kandidirajo, že v začetni fazi razmislijo o tem, kako bodo naprej gradila na zagonu, ki ga je ustvarilo njihovo kandidiranje, v primeru, da ne prejmejo naziva. Zato je pomembno zagotoviti, da se postopek razpisa obravnava kot uporabna kulturna strategija sama po sebi, tako, da lahko prinese pozitivno zapuščino vsem kandidatom. To je v glavnem odgovornost mestnih oblasti in njihovega političnega vodstva.

To poglavje upošteva vsako kategorijo in ponuja smernice, ki temeljijo na nedavnih izkušnjah EPK in poročilih sveta. Sklep določa jasne dejavnike, ki jih je treba upoštevati pri vsaki kategoriji meril; ti so v poševnem tisku.

Kandidati so vabljeni, naj bodo hkrati z upoštevanjem meril tudi domiselni in ustvarjalni ter naj oblikujejo svojo lastno vizijo koncepta EPK.

A: Prispevek k dolgoročni kulturni strategiji

- *kulturna strategija za mesto kandidata, ki vključuje aktivnost EPK in načrte za vzdrževanje kulturnih dejavnosti tudi po letu naziva, je pripravljena v času prijave;*
- *načrti za krepitev zmogljivosti kulturnega in ustvarjalnega sektorja, vključno z oblikovanjem dolgoročnih povezav med kulturnim, gospodarskim in družbenim sektorjem v mestu kandidatu;*
- *načrtovan dolgoročen kulturni, družbeni in gospodarski vpliv, vključno z razvojem mesta, ki bi ga imel naziv za mesto kandidata;*
- *načrti za spremljanje in ocenjevanje učinka naziva na mesto kandidata in za razširjanje rezultatov ocenjevanja.*

Čeprav mesta nosijo naziv eno leto, preden jih naslednje leto nadomestijo drugi nosilci naziva, EPK ne bi smela biti obravnavana kot enkratno enoletno dogajanje. Program se mora začeti pred tem, da se razvije do leta naziva, in se končati za njim, da se zagotovi zapuščina.

Uspešne EPK so uporabile naziv kot katalizator za postopne spremembe v kulturnem in splošnem razvoju mesta, ki so imele trajnostni kulturni, družbeni in gospodarski vpliv. Najboljši način, da si mesto zagotovi zapuščino je, da vključi leto EPK v svojo splošno strategijo, zlasti z razvijanjem posebnih vezi med kulturo, izobraževanjem, turizmom, prostorskim načrtovanjem, socialnimi storitvami itd. Kandidati bodo morali v dokumentaciji o kandidaturi navesti svojo kulturno in mestno strategijo. Svet ne bo preučil ustreznosti teh strategij, temveč njihovo skladnost s predlaganim programom in cilji njihovega EPK projekta.

Kulturna strategija mesta je sestavljena iz vizije, ciljev in dejavnosti z ustreznim časovnim okvirom. Ta bo običajno širši od ciljev EPK. Mesta, ki kandidirajo, morajo v svoji dokumentaciji o kandidaturi jasno navesti, katere prednostne naloge širše kulturne strategije želi EPK prispevati.

Nekaj nedavnih primerov:

Mons 2015. *Regija Mons je glavna lokacija za digitalna podjetja. Tema EPK je bila "Kjer se srečata kultura in tehnologija" s številnimi digitalnimi projekti, na primer "Metro IT Europa" je bila virtualna podzemna železnica skozi mesto za turiste in izvajalce kulturnih dejavnosti. "Café Europa" je temeljila na rastočem omrežju evropskih mest, kot podlagi za digitalne komunikacije o temah s področja kulture in evropskih temah.*

Pilsen 2015 je imel temo "Odprite se" in cilj bistveno povečati navzven usmerjeno dožemanje svojih državljanov. Močan poudarek je bil namenjen spremembi vedenjskega vzorca.

Aarhus 2017. "Ponovno razmisliti" je bil tema mesta Aarhus leta 2017, ki se je ujemala z mestno strategijo ponovne preučitve in spremembe njegovega kulturnega in mestnega okolja hkrati s širitvijo mesta v naslednjem desetletju.

Cilji. Pomembno je, da kandidat jasno navede svoje cilje za EPK. Podrobnega načrta za obseg ciljev ni, saj je vsaka EPK drugačna, vsako mesto se sooča z edinstvenim nizom izzivov in priložnosti. Cilji se morajo nanašati na merila aktivnosti EPK in na lokalne prednostne naloge. Jasnost ciljev kaže dober proces načrtovanja ter močno olajšuje vodenje EPK in javno odgovornost. Kot je navedeno zgoraj, bo dokumentaciji o kandidaturi izpostavila povezavo med cilji EPK ter splošno strategijo na področju kulture in splošno mestno strategijo kandidatov.

Cilje EPK je treba prevesti v jasne, ustrezne in merljive kazalnike vpliva. Ti kazalniki vpliva so bistveni za spremljanje napredka in ocenjevanje rezultatov leta naziva (glej naslednje točke).

Spremljanje. Od vsake EPK se pričakuje, da bo že v začetni fazi vzpostavila postopek spremljanja, da bi izboljšala doseganje ciljev, določenih za leto naziva. To skupini za vodenje omogoča, da vidi napredek pri doseganju teh ciljev v štiriletnem pripravljalnem obdobju ter v letu naziva in po njem. Najpozneje v letu po imenovanju je treba ugotoviti izhodiščno stanje. Ukrepi bi morali biti tako kvalitativni kot kvantitativni.

Vrednotenje. Po letu naziva se od EPK zahteva izvedba ocenjevanja, da bi se izmerili kulturni, socialni in gospodarski učinek (vključno z vplivom na razvoj mesta): poslati ga je treba Evropski komisiji v 12 mesecih od leta naziva EPK. Da bi bile učinkovite, morajo ocene temeljiti na ciljih, določenih v dokumentaciji o kandidaturi ob začetku postopka EPK. Smernice zagotavlja Evropska komisija (glej sklic na dokument v poglavju pod "Poročila in ocene o programu EPK").

Za predizbor so kandidati zaprošeni samo, naj predložijo osnutek svojih načrtov za spremljanje in ocenjevanje, ki jih bodo nadalje razvili v dokumentaciji o kandidaturi za končno izbiro.

B: Kulturna in umetniška vsebina

- *jasna in usklajena umetniška vizija in strategija za kulturni program,*
- *vklučitev lokalnih umetnikov in kulturnih organizacij v zasnovano in izvedbo kulturnega programa,*
- *obseg in raznolikost predlaganih dejavnosti ter njihova splošna umetniška kakovost,*
- *zmožnost združevanja lokalne kulturne dediščine in tradicionalnih umetniških oblik z novimi, inovativnimi in eksperimentalnimi kulturnimi izrazi.*

EPK je predvsem v prihodnost usmerjen "kulturni" projekt. Program, ki je bil posebej razvit za leto naziva, mora biti na visoki umetniški in kulturni ravni. To velja za sodelujoče projekte in za prevladujoče umetniške dejavnosti. Programi EPK običajno vključujejo širok nabor umetniških oblik, mešanico visoke in popularne kulture, ravnovesje med brezplačnimi prireditvami in prireditvami, za katere je treba kupiti vstopnice, ter tudi dejavnosti, ki jih vodijo veliki in ugledni deležniki v kulturi pa vse do majhnih nevladnih organizacij skupnosti, kar odraža vse večji razvoj ustvarjalnih posegov v mestna in socialna vprašanja. Vizija in strategija programa morata biti prav tako v skladu s cilji, ki jih je mesto kandidat določilo za svoje leto EPK ter

vključevati evropsko razsežnost. Prežemati morata celotni kulturni program, ter tudi povezane dejavnosti, zlasti trženje in sporočanje.

EPK običajno preoblikujejo svojo strateško vizijo v več usmeritev; preveč usmeritev bi lahko povzročilo zmedo med občinstvom.

Dokumentacija o kandidaturi mora svetu zagotoviti dovolj informacij o predlaganih projektih, da bi razumel skladnost programa in njegove temeljne umetniške vizije glede strategije in ciljev.

Vendar pa bo raven podrobnosti v predizboru drugačna kot v končni fazi izbora.

V predizboru so kandidati zaprošeni, naj predložijo splošen pregled strukture letnega programa, ki se osredotoča na vseobsegajočo strateško umetniško vizijo in koncept njihove EPK.

V končnem izboru morajo biti kandidati veliko natančnejši glede programa in njegovih glavnih projektov ter partnerjev, pri čemer morajo razlikovati med partnerji, ki so izrazili trdno zanimanje, in tistimi, ki so še vedno edini potencialni ali možni partnerji. Prav tako morajo jasno opredeliti povezavo med splošno strateško umetnostno vizijo in konceptom na eni strani ter programom in njegovimi projekti na drugi strani. Na koncu je treba za različne projekte predstaviti približen proračun, da bo svet lahko razumel relativno ravnotežje med projekti v programu.

Opozoriti je treba, da bodo svet in Evropska komisija uporabili dokumentacijo o kandidaturi kot svojo podlago za fazo spremljanja (glej spodaj).

Poleg tega bodo poleg same programske vsebine kandidati navedli tudi, kako je proces idejnega oblikovanja, razvijanja in izvajanja različnih programskih dejavnosti odprt in bo odprt za lokalno umetniško in ustvarjalno skupnost.

Izkušnje so pokazale, da je oblikovanje programa iz korenin lastnega mesta, njegove dediščine in kulturnega materiala lahko koristno izhodišče. To prinese želja številnih EPK po razvoju kulturne ponudbe v mestu. Nedavna poročila sveta so zahtevala tudi informacije o umetniški digitalni strategiji EPK.

C: Evropska razsežnost

- *obseg in kakovost dejavnosti, ki spodbujajo kulturno raznolikost Evrope, medkulturni dialog in večje medsebojno razumevanje med evropskimi državljani;*
- *obseg in kakovost dejavnosti, ki poudarjajo skupne vidike evropskih kultur, dediščine in zgodovine, pa tudi evropsko povezovanje in aktualne evropske teme;*
- *obseg in kakovost dejavnosti, ki vključujejo evropske umetnike, sodelovanje z nosilci dejavnosti ali mesti v različnih državah, po potrebi vključno z mesti, ki nosijo naziv, ter nadnacionalna partnerstva;*
- *strategija za pritegnitev zanimanja širše evropske in mednarodne javnosti.*

Evropska razsežnost je bistveni del programa EPK. Evropska razsežnost zagotavlja, da je EPK mednarodni program in ne zgolj nacionalni dogodek. Dejstvo, da je mesto v Evropi, da ima živahno in mednarodno kulturno ponudbo ali večkulturno prebivalstvo, samo po sebi ni prepričljivo tolmačenje evropske razsežnosti. Splošna vizija celotnega programa mora biti evropska, zato se mora evropska razsežnost odražati v kulturnih in umetniških vsebinah ter tudi v ciljih, določenih za projekt EPK in ustreznih kazalnikih.

Evropska razsežnost je dvosmerna, usmerjena je k prebivalcem mesta EPK ter k širšemu evropskemu in mednarodnemu občinstvu.

Cilj EPK mora biti razširitev zavedanja in ozaveščenosti njenih meščanov glede bogastva in raznolikosti kultur v Evropi, kakor tudi o skupnih značilnostih teh kultur. V središču pozornosti mora biti povezovanje mesta in njegovih meščanov z mesti in meščani drugih držav prek kulturnih in drugih projektov.

Osredotočenje na druge kulture je tisto, kar prvenstveno razlikuje EPK od nacionalnega mesta kulture: EPK mestu in njegovim meščanom ponuja priložnost, da se odprto učijo od drugih.

Za mesta evropska razsežnost pomeni tudi povezovanje njihovih lokalnih značilnosti z evropskim okvirom. Je priložnost za

raziskovanje odnosov med lokalnimi in evropskimi kulturami in vrednotami. V zvezi s kulturnimi izvajalci mesta evropska razsežnost prinaša oblikovanje novih in trajnih partnerstev s kulturnimi akterji iz drugih držav prek koprodukcij, skupnih vaj, konferenc, mreženja ter obiskov umetnikov/izvajalcev. Pred kratkim so EPK vključile evropske in mednarodne partnerje v že več kot polovico projektov.

Končni dejavnik evropske razsežnosti pomeni, da mora biti program dovolj kakovosten, da pritegne mednarodno občinstvo, osebno, ali vse pogosteje, prek spleta.

Sodelovanje s partnerskimi EPK. Obstajata dve (in vsako tretje leto tri) EPK. Povabljene so k medsebojnemu sodelovanju. Obseg projektov je različen in mesta ga oblikujejo z medsebojnim sodelovanjem. To je ključni element v evropskosti programa EPK. Številne EPK razvijajo projekte tudi z bivšimi in prihodnjimi EPK.

Opozoriti je treba, da se pričakuje, da je poglavje o evropski razsežnosti precej bolj dodelano v dokumentacija o kandidaturi za končni izbor, kot pa je v dokumentaciji o kandidaturi za predizbor.

Nekaj nedavnih primerov evropske razsežnosti:

***Umea 2014** je svoj program v celoti oblikovala okoli koledarja Laponcev, domorodnega prebivalstva severne Skandinavije.*

***Riga 2014 predstavlja "Jantar v sodobni umetnostni nakita".** Jantar je bilo prvo blago, ki so ga iz baltske regije izvažali v preostalo Evropo v 1. stoletju našega štetja.*

***Leeuwarden 2018 in Donostia San Sebastian 2016** predstavljata vlogo manj uporabljanih jezikov v Evropi (frizijskega in baskovskega) s projekti s podobnimi mesti po Evropi.*

*Program **Donostia San Sebastian 2016** se vrti okoli ideje "kulture sobivanja", ki izraža željo zaceliti rane preteklosti in umetnost skupnega življenja v prej ločenih skupnostih.*

***Rijeka 2020** bo obravnavala tri glavne teme – vodo, delo in migracije, – ki imajo vse jasen evropski zven.*

*Namen programa **Temišvar 2021** je imeti več kot 75 % projektov v koprodukciji s partnerji iz Evrope.*

D: Doseg

- *vključitev lokalnega prebivalstva in civilne družbe v pripravo prijave in izvedbo aktivnosti;*
- *oblikovanje novih in trajnostnih priložnosti za udeležbo ali za sodelovanje najrazličnejših skupin državljanov v kulturnih dejavnostih, zlasti mladih, prostovoljcev ter marginaliziranih in prikrajšanih, vključno z manjšinami, ob čemer se posebno pozornost nameni dostopnosti teh dejavnosti za invalide in starejše;*
- *celotna strategija za privabljanje občinstva in zlasti povezava z izobraževanjem ter sodelovanje šol.*

Uspeh EPK in zagotovo ključni del njegove zapuščine se lahko merita s široko in dejavno udeležbo njenih državljanov. Ta se mora začeti v pripravljalni fazi. Nedavni EPK in kandidati so objavili razpise za zbiranje predlogov in imeli na stotine srečanj ali delavnic s svojimi meščani, ko so spraševali za njihova mnenja o morebitnem programu ter splošni viziji in konceptu. Dejavna udeležba in ne udeležba le kot občinstvo.

Skupine, ki pripravljajo kandidature, so si namenoma prizadevale vključiti tiste, ki običajno ne sodelujejo v kulturnem življenju mesta in doseči oddaljene skupnosti, ali voditi vzporedni kulturni sektor. Cilj je vključevanje.

Vsak kandidat bo imel poseben poudarek in prednostne naloge; te se bodo razvile pri pripravi in izvajanju EPK. V mnogih primerih te obveznosti vodijo do sprememb v odnosih do izvajalcev kulturnih dejavnosti v mestu (vidik vzgoje občinstva).

EPK vse bolj uporabljajo prostovoljce. Pomembno je razlikovati med plačanim osebjem in pripravniki ter prostovoljci. Močan prostovoljski program lahko bistveno prispeva k sodelovanju državljanov z EPK in mestom ter njeno zapuščino.

Zdaj je za EPK standard, da izvajajo projekte s šolami, mladinskimi skupinami, univerzami in številnimi organizacijami civilne družbe.

E: Vodenje

- *izvedljivost strategije za zbiranje sredstev in izvedljivost predlaganega proračuna, kar po potrebi vključuje načrte za iskanje finančne podpore iz programov in skladov Unije ter zajema fazo priprave, leto naziva, oceno in predpise glede dejavnosti s trajnostnimi učinki ter načrte ukrepov ob nepredvidljivih dogodkih;*
- *predvidena struktura upravljanja in izvajanja, ki med drugim zagotavlja ustrezno sodelovanje med lokalnimi oblastmi in izvedbeno strukturo, vključno z umetniško skupino;*
- *postopek za imenovanje direktorja in umetniškega direktorja ter njuni področji delovanja;*
- *tržna in komunikacijska strategija je celovita in poudarja, da gre pri tej aktivnosti za aktivnost Unije;*
- *izvedbena struktura vključuje osebe z ustreznim znanjem in izkušnjami za načrtovanje, upravljanje in izvedbo kulturnega programa za leto naziva.*

Finance. Proračuni za EPK se zelo razlikujejo; nedavni programi EPK (tj. brez infrastrukture ali objektov) so znašali od 20 milijonov EUR do več kot 100 milijonov EUR.

Na stopnji zbiranja ponudb je nerealno, da bi bile napovedi prihodnjih virov financiranja točne. Dokumentacija o kandidaturi mora imeti realni proračun z zadostnimi podatki, da je mogoče prikazati stopnjo gotovosti za vsako proračunsko postavko.

Oblika finančnih podatkov bo določena v vprašalniku, ki je vključen v razpis za zbiranje prijav. Vključeval bo predlagane prihodke iz:

- javnih organov oblasti (mestnih, regionalnih, nacionalnih);
- zasebnega sektorja;
- drugega (zlasti poštne predala, množičnega financiranja);

- programov EU (brez vključitve nagrade Meline Mercouri).

Kandidatom in predvsem EPK se izrecno priporoča, da preučijo svojo polno udeležbo v drugih programih EU. Sedanji programi se izvajajo do leta 2020. Ti programi so:

Ustvarjalna Evropa (podpora kulturnim in ustvarjalnim sektorjem).

http://ec.europa.eu/culture/creative-europe/index_en.htm

Evropski strukturni in investicijski skladi (skladi ESI) (podpora regijam in mestom).

http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/index_en.cfm

Erasmus + (spodbujanje izobraževanja, usposabljanja, mladih in športa).

<https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/>

Obzorje 2020 (podpiranje raziskav in inovacij).

<http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en>

COSME (podpora konkurenčnosti in trajnosti podjetij EU in MSP ter spodbujanje podjetniške kulture).

http://ec.europa.eu/growth/smes/cosme_en

Instrument za povezovanje Evrope (med drugim, podpora kulturi evropskih digitalnih mrež).

<http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/connecting-europe-facility>

Organizacijska struktura in upravljanje. Izkušnje kažejo, da je struktura upravljanja ključni dejavnik pri uspešnosti ali nezadostni uspešnosti EPK.

Nedavne EPK so uporabile različne pravne osebe: fundacijo, združenje, javno ustanovo, oddelek v občini itd., odvisno od lokalne zakonodaje in prakse. Ne glede na izbrani pristop so ključni dejavniki:

- Zavedanje, od samega začetka, da EPK zahteva **visok standard vodenja** na vseh ravneh. Ta v mestu lahko že obstaja, lahko je uveden in lahko se pridobi z usposabljanjem. To velja za vodenje mesta na področju kulture, kakor tudi za vodilno stran skupine za EPK.

- Stabilnost strukture upravljanja: odbor, vodstvo, povezava z upravnimi oddelki mesta.
- Stabilnost skupine: stabilnost osebja v skupini za izvajanje je pomemben dejavnik uspeha, vendar so lahko potrebne nekatere spremembe v zvezi z zaposlovanjem, saj različni cikli EPK – prijava na razpis, priprava in izvajanje – zahtevajo različne sklope znanj in spretnosti.
- Krepitev zmogljivosti: vedno več EPK vključuje programe usposabljanja za svoje skupine ter za deležnike na področju kulture in druge deležnike, da bi jih podprli pri ustvarjanju in izvajanju kulturnih dogodkov, vzpostavitvi mednarodnih povezav ter obveščanju in trženju.
- Neodvisnost od političnega procesa stranke (zunanje ocene nezadostno uspešnih EPK poudarjajo, da je glavni razlog politično poseganje v podrobnosti). Politiki so lahko v odboru, vendar delujejo na strateški, ne pa operativni ravni.
- Postopki za zaposlitev generalnega direktorja/izvršnega direktorja in umetniškega direktorja se izvedejo na začetku razpisnega postopka. Odprto zaposlovanje je preglednejše.
- Neodvisnost umetniškega direktorja za umetniški program, ki je skladen z dokumentacijo o kandidaturi in financami.
- Prehod po letu naziva: najboljša praksa in zunanje ocene kažejo, da bi morala jedrna skupina ostati še najmanj šest mesecev po letu naziva.
- Jasno določen organ za upravljanje sredstev in zunanjo revizijo.

Trženje in sporočanje. Ključna funkcija, ki je vse bolj spletna dejavnost. V dokumentaciji o kandidaturi mora biti naveden splošen oris strategije trženja in komuniciranja ter njenih ciljev. Pozornost je treba nameniti intelektualni lastnini EPK. Med skupino za EPK ter oddelkom za turizem in trženje mesta (ter z nacionalno turistično organizacijo) mora biti tesna povezava.

Vodenje blagovnih znamk. Vsaka EPK bo imela svojo lastno blagovno znamko in strategijo trženja blagovne znamke. Poleg tega mora EPK zagotoviti ustrezno vidnost blagovne znamke EPK. Navodila za uporabo logotipa EPK so vključena v dokument, glede katerega bodo imenovana mesta povabljeni, naj ga podpišejo z Evropsko komisijo (glej poglavje o spremljanju v nadaljnjem besedilu). EPK mora zagotoviti ustrezno promocijo blagovne znamke EPK in njene zgodovine.

Primeri poudarjanja lastništva blagovne znamke Evropske unije vključujejo:

- Otvoritvena in zaključna slovesnost: Številne evropske prestolnice kulture ob svojih otvoritvenih in zaključnih slovesnostih z mesti iz prejšnjega/prihodnjega leta naziva organizirajo prenos naziva. Običajno so povabljeni tudi visoki uradniki EU (npr. predsednik Evropske komisije, predsednik Evropskega parlamenta, komisar za kulturo itd.).
- Razprave o evropskih vprašanjih z vodilnimi osebnostmi EU.
- Dan Evrope (9. maj). EPK pogosto prevzamejo vodilno vlogo ob praznovanju dneva Evrope.
- Mediji: zagotovitev, da mediji vedo, da je EPK dejavnost EU.
- Izplačilo nagrade Meline Mercouri (če je dodeljena) ponuja priložnost za javni dogodek.

F: Izvedbena zmogljivost

- *prijava ima široko in močno politično podporo ter trdno zavezo lokalnih, regionalnih in državnih organov;*
- *mesto kandidat ima ali bo imelo ustrezno in delujočo infrastrukturo, da bo gostilo naziv.*

Kandidat bo moral dokazati, da ima zmogljivosti za izvedbo kompleksnega in obsežnega programa, kot je EPK. Izkušnje kažejo, da je za uspeh odločilnih več dejavnikov:

- **Dolgoročna medstrankarska politična zavezanost projektu.** V številnih mestih EPK se v sedemletnem obdobju med oddajo prijave na razpis in koncem leta EPK zamenja politično vodstvo. Bistveno je, da vse politične stranke (na ravni mesta, regije in države) obravnavajo EPK kot nestrankarska prizadevanja v imenu mesta. Ocene dosledno opozarjajo na težave, ki jih je povzročila politična nestabilnost.
- **Tesen delovni odnos med skupino za vodenje EPK in različnimi oddelki mestne uprave.** Uprava mesta mora dati skupini za vodenje EPK jasna pooblastila in opis nalog. Tesen stik ni potreben le med pripravljalno fazo in samim letom naziva, temveč tudi za zagotovitev prehoda na koristi zapuščine (glej tudi Vodenje).
- **Turistična in obiskovalna** zmogljivost mesta mora biti kos ciljem, določenim v načrtu. Ta ne zajema le hotelske zmogljivosti, prometnih povezav itd., temveč tudi področja mehkih veščin, kot so znanje jezikov obiskovalcev ter kakovost gostoljubnosti in programov dobrodošlice (tako v javnem kot zasebnem sektorju), ki so na voljo v mestu.
- Številni kandidati za EPK so predstavili programe **večjega infrastrukturnega** razvoja v mestu. Ti so predvsem pomembni, če neposredno vplivajo na program EPK. Na primer:

Marseilles-Provence 2013. Znatna naložba v obnovo Vieux Port (starega pristanišča v Marseillu) ni bila del EPK; zgodila bi se v vsakem primeru, vendar je v prijavi na razpis delovala kot katalizator. Novi muzeji in kulturni centri so bili del splošne ponudbe EPK (vendar jih ni vodila skupina za vodenje EPK).

Pilsen 2015. Prenova industrijske stavbe kot ustvarjalnega središča je bila uporabljena v

programu EPK in je bila ključna zapuščina leta naziva.

- Vodenje in proračuni infrastrukture in gradbenih projektov (nova gledališča itd.) običajno niso del proračuna EPK ali njene odgovornosti.
- Informacije o razvoju mestnih območij in infrastrukturnih programov, projektih za obnovo kulturne dediščine in novih kulturnih prostorih so koristne kot ozadje in kontekst v predizboru. Končni izbor se bo osredotočil na investicijske projekte, ki neposredno vplivajo na dejavnosti programa. Navesti je treba realno časovno obdobje in proračun za dokončanje teh projektov.

Izbirni postopek in postopek imenovanja

Razpis za zbiranje prijav in poslovnik, ki ga je izdal nacionalni organ, določata upravno ureditev ter pravila in merila za izbirni postopek. Razpis vključuje vprašalnik za izbor, ki temelji na predlogi Evropske komisije (na voljo na spletni strani Evropske komisije, povezava je na koncu dokumenta). Določa roke in podrobne priprave za predložitve kandidature.

Razpisi se običajno objavijo šest let pred letom naziva (npr. konec leta 2014 za naziv leta 2021, konec leta 2015 za leto 2022 itd.). Pravila postopka se običajno objavijo kmalu po razpisih.

Izbirni postopek poteka v dveh fazah: predizbor (ožji izbor) in končni izbor. Ta dvostopenjski postopek se uporablja tudi, če je kandidat samo eden.

Osrednji del te faze je "prijavni obrazec", ki je bolj običajno poznan kot "dokumentacija o kandidaturi".

Dokumentacija o kandidaturi določa cilje kandidata, programe, finančne načrte, strukturo vodenja itd. Temelji na vprašalniku, ki je na voljo na spletni strani Evropske komisije in upošteva strukturo zgoraj navedenih šestih kategorij meril.

Kandidati pripravijo svojo dokumentacija o kandidaturi in jo predložijo v skladu s pravili razpisa.

Na predizboru kandidati svojo kandidaturo predložijo svetu in odgovarjajo na njegova vprašanja. Nacionalni organ in Evropska komisija so prisotni kot opazovalci, da bi zagotovili spoštovanje pravil. Prisotni so na posvetovanjih sveta, vendar v njih ne sodelujejo.

Na koncu sestanka svet objavi kandidate, ki jih priporoča za končni izbor. V zvezi s tem, koliko jih lahko izberete, ni navodil. Poročilo sveta bo vsebovalo priporočila mestom, ki so se uvrstila v ožji izbor.

Nacionalni organ bo formalno odobril priporočila sveta in mesta, ki so se uvrstila v ožji izbor, povabil na končni izbor.

Kandidati imajo na voljo približno sedem do osem mesecev, da spremenijo svoje candidature. Na tej stopnji je zahtevanih veliko podrobnosti, zlasti o programu, evropski razsežnosti in financah.

Postopek končnega izbora je enak kot pri predizboru (predložitev spremenjene dokumentacije o kandidaturi, predstavitev ter vprašanja in odgovori) z enim večjim dodatkom.

Malo pred končnim izborom lahko delegacija sveta, z istimi opazovalci, obišče vsako mesto, uvrščeno v ožji izbor. O vsebini obiska odloča kandidat. Delegacija bo poročala o obisku celotnemu svetu.

Svet bo svojo oceno in odločitve glede pristopa kandidatov utemeljil na podlagi šestih kategorij meril iz sklepa. Svet bo kot dokaze uporabil dokumentacijo o kandidaturi, predstavitev ter srečanje, namenjeno vprašanjem in odgovorom.

Ob koncu sestanka bo svet objavil svoje priporočilo, kateri kandidat naj bi nosil naziv. Poročilo sveta bo vsebovalo priporočilo za to mesto.

Imenovanje za evropsko prestolnico kulture

Ustrezni organ države članice bo uradno imenoval priporočeno mesto za evropsko prestolnico kulture in o tem uradno obvestil institucije EU.

Evropska komisija bo nato v dveh mesecih od uradnega obvestila objavila seznam imenovanih mest v Uradnem listu Evropske unije.

Mesto kandidat lahko začne sebe imenovati "evropska prestolnica kulture".

Faza spremljanja

EPK so izbrane in uradno imenovane štiri leta pred dejanskim letom naziva. To je veliko časa. Izkušnje so pokazale, da je to obdobje, ki je potrebno za načrtovanje in pripravo kompleksnega dogodka. Odgovorna sta seveda uprava in vodstvo EPK.

Svet, ki ga podpira Evropska komisija, ima v teh štirih letih stalno vlogo. Svet in Evropska komisija imata nenapisano, vendar pomembno nalogo ohranjanja ugleda blagovne znamke EPK. Njuno dejavno sodelovanje v pripravljalnem obdobju EPK, obdobju spremljanja, je pomemben dejavnik. Zunanje ocene programa EPK poudarjajo vse večjo vlogo sveta v tem obdobju.

Pri vstopu v fazo spremljanja bodo mesta pozvana, naj z Evropsko komisijo podpišejo dokument, ki zajema obdobje od imenovanja do zaključka leta naziva. Ta dokument določa odnose med mestom, Komisijo in svetom.

V tem okviru morajo skupine za vodenje EPK obveščati Evropsko komisijo (in preko nje svet) o vseh pomembnih dogodkih v tem obdobju. Primeri vključujejo spremembe v strukturi upravljanja, imenovanju višjih uslužbencev, finančne spremembe in večje spremembe programa.

Svet ima naslednje cilje:

- Podpirati EPK s svetovanjem in usmerjanjem.
- Spremljati napredek glede na cilje in program iz dokumentacije o kandidaturi EPK in v skladu z merili iz sklepa.
- Pripraviti priporočilo Evropski komisiji glede izplačila nagrade Meline Mercouri.

Vlogo sveta je mogoče na kratko opisati kot vlogo "kritičnega prijatelja".

Svet in EPK imajo tri sestanke:

- tri leta pred letom naziva;
- 18 mesecev pred letom naziva;
- dva meseca pred letom naziva.

Vse tri sestanke skliče Evropska komisija.

Nekaj mesecev pred vsakim sestankom Evropska komisija zaprosi za poročilo o napredku. To bi moralo navajati posodobljen pregled priprav, upravljanja, vodenja, razvoja programov, financ itd.

Izhodiščna točka za postopek spremljanja je dokumentacija o kandidaturi EPK. Ta je osnova za izbiro enega mesta izmed ostalih na razpisu, zato se mora EPK čim bolj držati svojih zavez.

Svet se strinja, da vseh projektov ni mogoče podrobno opredeliti šest do sedem let vnaprej. Prišlo bo do sprememb (spremembe partnerjev, finančne spremembe itd.), vendar je treba ohraniti vizijo in usmeritev iz dokumentacije o kandidaturi. Svet pričakuje, da bodo spremembe izvršene jasno in bodo sporočene na različnih sestankih za spremljanje. O bistvenih odstopanjih od dokumentacije o kandidaturi je treba razpravljati s svetom, prek Komisije, preden so odločitve sprejete.

Sestanki so priložnost za izmenjavo mnenj. Po vsakem sestanku svet pripravi poročilo s priporočili za vodstvo EPK. Poročilo objavi Evropska komisija.

Svet lahko zahteva vmesna poročila. Običajno so ta o posebnih postavkah, obravnavanih na sestankih.

Svet lahko zaprosi tudi enega ali dva svoja člana, da med to fazo obiščeta EPK in o tem poročata celotnemu svetu.

Nagrada Meline Mercuri

Nagrada Meline Mercuri je nagrada Evropske komisije za vsako EPK. Koraka sta dva.

Evropska komisija se bo v zvezi razpisom za podelitev naziva EPK odločila, ali bo nagrado podelila imenovanim mestom.

Izplačilo nagrade (financirane iz programa Evropske unije za podporo kulturi v času podelitve, trenutno 1,5 milijonov EUR) je pogojno.

Na tretjem sestanku spremljanja svet preuči, ali naj priporoči ali ne, da naj Evropska komisija izvede plačilo za EPK.

Merila za priporočilo:

- V viziji, ciljih, strategiji, programu in proračunu ni bilo nobene bistvene spremembe odkar je bila oddana dokumentacija o kandidaturi.
- Neodvisnost umetniške skupine je bila ustrezno upoštevana.
- V programu je evropska razsežnost ostala dovolj močna.
- Pri trženju EPK in sporočanju o nje je bila EPK ustrezno poudarjena kot aktivnost Evropske unije.
- Spremljanje poteka in načrt za končno vrednotenje je izdelan.

Pomembno je tudi, da so izdelani ustrezni načrti za prehod od skupine za vodenje EPK k upravljanju zapuščine.

Če Evropska komisija sprejme priporočilo sveta, se dejansko plačilo podeli v prvih mesecih leta naziva EPK.

Vrednotenje

Od EPK se zahteva, da izdelajo oceno svoje EPK. Izdelati jo je treba do konca leta po letu naziva EPK in jo poslati Evropski komisiji. Objavljena bo, da bi lahko koristila drugim kandidatom in EPK. Deluje tudi kot korak naprej v javni odgovornosti.

EPK so pozvani, naj upoštevajo smernice, ki jih je izdala Evropska komisija (na voljo na spletni strani Evropske komisije, povezava na koncu dokumenta). Ocene morajo zajemati:

- Standardni sklop področij, ki so skupna vsem EPK, z uporabo skupnih kazalnikov. Ta bo skrbno upošteval merila razpisa, vključno financiranja.

- Postavke, ki so pomembne za EPK, skrbno upoštevajo cilje, ki jih je določila EPK v fazi izdelave dokumentaciji o kandidaturi.

Ocena mora biti kvantitativna in kvalitativna. Najbolje bi ga bilo, če bi jo izdelala organizacija, ki je neodvisna od uprave EPK, ki pa ima popoln dostop do vseh evidenc. Ocena naj bi bila poštena in ne dokument za odnose z javnostmi.

EPK lahko opravi tudi ocene s poudarkom na področjih, ki so posebej pomembna.

Zapuščina

Sklep je povsem jasen, da mora biti EPK del "dolgoročne strategije kulturne politike, ki lahko spodbudi trajnostni kulturni, gospodarski in družbeni vpliv." EPK bi morale v svoji načrtovalni zagotoviti ustrezne ureditve za doseg tega cilja.

Najboljša praksa je zagotoviti proračun in osebje za EPK + eno leto, da se zagotovi prehod na tiste organizacije, ki bodo ohranile zagon.

Odprt razpis za države kandidatke in potencialne kandidatke

Od leta 2021 dalje in nato vsako tretje leto je v letu še tretja EPK. Ta je izbrana z javnim razpisom za mesta v upravičenih državah EFTA/EGP, državah kandidatkah in morebitnih kandidatkah za članstvo v EU.

Evropska komisija bo na svoji spletni strani objavila, katere države so upravičene.

Javni natečaj pomeni, da lahko mesta konkurirajo kandidatom iz drugih držav. Več kot eno mesto iz države lahko odda prijavo na razpis.

Postopek izbora in spremljanja poteka po istem postopku in ob upoštevanju istih meril, navedenih zgoraj, z nekaj spremembami:

Evropska komisija prevzame vlogo nacionalnega organa: objavi razpis in poslovnik, formalno sprejme priporočila sveta in podeli naziv EPK.

V predizboru se kandidati ne udeležijo sestanka. Svet naredi ožji izbor na podlagi dokumentacije o kandidaturi.

Poročila o programu EPK in njegove ocene

"Evropske prestolnice kulture: Strategije uspeha in dolgoročni učinki": Beatriz Garcia et al. Naročil ga je Evropski parlament leta 2013. Opredeljuje najpogostejše strategije za uspeh, zbira in pregleduje dokaze o učinkih ter dolgoročnih učinkih s kulturnega, gospodarskega, družbenega in političnega vidika ter poudarja glavne ponavljajoče se izzive, s katerimi se srečujejo EPK:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/513985/IPOL-CULT_ET\(2013\)513985_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/513985/IPOL-CULT_ET(2013)513985_EN.pdf)

"Evropska mesta in prestolnice kulture" (poročilo Palmer/Rae): Naročila ga je Evropska komisija leta 2005. Poročilo zajema EPK med 1995 in 2004 (na voljo na spletni strani Evropske komisije, povezava spodaj).

"Smernice Evropske komisije za samovrednotenje mest": v tem dokumentu, ki ga je pripravila Evropska komisija, so pojasnjene koristi, ki jih ima EPK pri izdelavi lastne ocene, in mestom zagotavlja sklop skupnih kazalnikov in nasvetov za načrtovanje in izvedbo ocenjevanja (na voljo na spletni strani Evropske komisije, povezava spodaj).

"Evropske prestolnice kulture: pot do uspeha": ta brošura, ki jo je pripravila Evropska komisija, vsebuje zgodbe 25 let evropskih prestolnic kulture (od 1985 do 2010) (na voljo na spletni strani Evropske komisije, povezava spodaj).

Poročila o ocenah o vsaki EPK od leta 2007. ECORYS. Naročila jih je Evropska komisija. Izdana ob koncu leta, ki sledi letu vsakega leta naziva EPK (na voljo na spletni strani Evropske komisije, spodaj).

"Zbirka priporočil Ecorys": ta dokument, ki ga je pripravila Komisija, združuje priporočila, vključena v neodvisna naknadna vrednotenja za

EPK 2007–2015 (na voljo na spletni strani Evropske komisije, povezava spodaj).

Evropska komisija. Spletna stran o EPK, ki vključuje poročila o izboru in spremljanju:

http://ec.europa.eu/culture/tools/actions/capitals-culture_en.htm

Dodatni viri

"Kako strateško uporabljati programe EU za podporo, vključno s strukturnimi skladi, za spodbujanje potenciala kulture za lokalni, regionalni in nacionalni razvoj ter učinke prelivanja na širše gospodarstvo": Pripravila jih je skupina strokovnjakov iz vseh držav članic EU leta 2012. Prizadeva si za ozaveščanje lokalnih, regionalnih in nacionalnih organov v zvezi s potencialom kulturnega in ustvarjalnega sektorja pri spodbujanju razvoja:

http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/structural-funds-handbook_en.pdf

"Evropsko občinstvo: leta 2020 in po njem": Naročila ga je Evropska komisija leta 2012:

<http://bookshop.europa.eu/en/european-audiences-pbNC3112683/>

Kontakt

Za več informacij, prosimo, pošljite elektronsko sporočilo na namenski poštni predal Evropske komisije za EPK: EAC-ECOC@ec.europa.eu

Dokumentacija o gradivu prejšnjih EPK je na voljo na vpogled v prostorih Evropske komisije (70, Rue Joseph-II, Bruselj). Prošnje je treba poslati na EAC-ECOC@ec.europa.eu, z navedbo dokumentov, ki jih nameravate preučiti, vsaj 48 ur pred obiskom. Zaradi varnostnih razlogov se je treba za obisk dogovoriti z ustreznim oddelkom in od njega prejeti odobritev za obisk (tj. oddelek "Ustvarjalna Evropa" Generalnega direktorata za izobraževanje, mladino, šport in kulturo).